

Παρέμβαση Πάμπη Κυρίτση

Γενικού Γραμματέα ΠΕΟ

Στην Ημερίδα

«Εργασιακές Σχέσεις στη σημερινή εποχή: Ρύθμιση /Απορρύθμιση»

Παρασκευή, 3 Νοεμβρίου 2017

**Το Κυπριακό Συνδικαλιστικό Κίνημα απέναντι
στη διαδικασία της απορρύθμισης**

Η απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων αποτελεί συστατικό στοιχείο της νεοφιλελεύθερης φιλοσοφίας και ένα από τα πλέον θεμελιώδη χαρακτηριστικά της. Στοχεύει στην άρση των οποιονδήποτε ρυθμιστικών κανόνων είχαν ως στόχο την προστασία του δημόσιου συμφέροντος και των λιγότερων ισχυρών. Ρυθμιστικοί κανόνες οι οποίοι ως επί το πλείστον ήταν αποτέλεσμα συνδικαλιστικών και ευρύτερα κοινωνικών και πολιτικών αγώνων, ιδιαίτερα την περίοδο μετά τον Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου το κυρίαρχο καπιταλιστικό σύστημα είχε βρεθεί εκ των πραγμάτων σε άμυνα και τεράστια αμφισβήτηση.

Το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο το οποίο επιβάλλεται για να ευνοεί την απορρύθμιση, χρησιμοποιεί ως βασικό εργαλείο, τον ανελέητο ανταγωνισμό. Μια αγορά ανεξέλεγκτη, χωρίς ρυθμίσεις οι οποίες να προστατεύουν το δημόσιο συμφέρον και τους λιγότερο ισχυρούς, οδηγεί μέσα από διάφορους δρόμους στην συρρίκνωση της τιμής της εργατικής δύναμης, και κατά συνέπεια σε μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους για τις επιχειρήσεις στην καταστροφή του κράτους πρόνοιας και στην ιδιωτικοποίηση των επιχειρήσεων δημόσιας ωφέλειας. Σε τελική ανάλυση διευκολύνει την ταχύτερη συγκέντρωση και συγκεντροποίηση πλούτου σε υπερεθνικά μονοπώλια και διευρύνει μέσα από την ένταση της εκμετάλλευσης τις δυνατότητες κερδοφορίας του κεφαλαίου.

Αναγκαία προϋπόθεση και συστατικό στοιχείο της νεοφιλελεύθερης επίθεσης η υπόσκαψη της οργάνωσης και η εξουδετέρωση του ρόλου των συνδικάτων. Όπως συστατικό στοιχείο είναι και η ιδεολογική και επικοινωνιακή της συγκάλυψη.

Η ρυθμισμένη εργασία μέσα από συλλογικές συμβάσεις στοχοποιείται ως υπαίτια για ακαμψία της οικονομίας. Η σταθερή, μόνιμη απασχόληση θεωρείται εμπόδιο. Τα δημόσια συστήματα υγείας και κοινωνικής ασφάλισης θεωρούνται υπέρμετρο βάρος. Οι δημόσιοι οργανισμοί κοινής ωφέλειας στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και αποτελούν βάρος για τα δημόσια οικονομικά. Η προστασία κατά των απολύσεων, θέτει εμπόδια στην ελευθερία των επιχειρήσεων.

Αυτές τις πολιτικές ενστερνίζεται και προωθεί και η ΕΕ στον τομέα των Εργασιακών Σχέσεων μέσα από τις διάφορες στρατηγικές όπως το Σύμφωνο Δημοσιονομικής Σταθερότητας και η διαδικασία του Ευρωπαϊκού εξαμήνου και τις διάφορες οδηγίες τύπου Μπόλκεστεϊν. Είναι ξεκάθαρο ότι πίσω από εύηχες και ωραιοφανής λέξεις όπως απασχολησιμότητα, ευελιξία, flexecurity κλπ κρύβεται ακριβώς αυτή η πολιτική της απορρύθμισης και της υπόσκαψης των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων αφού αυτή η πολιτική φαίνεται να έχει κυριαρχήσει.

Στην Κύπρο οι προσπάθειες για απορρύθμιση της εργασίας έκαναν πιο έντονη την εμφάνιση και μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ελεύθερη διακίνηση εργαζομένων και η δυνατότητα που είχαν οι εργοδότες να αντλούν φθινό εργατικό προσωπικό από τις άλλες χώρες μέλη της Ε.Ε. με χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο, χρησιμοποιήθηκε ως κύριος μηχανισμός για να υποσκαφθεί η εφαρμογή των συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Τα προσωπικά συμβόλαια με όρους απασχόλησης υποδεέστερους από τις συμφωνημένες συλλογικές συμβάσεις, η αδήλωτη και παράνομη απασχόληση εργαζομένων και η αθέμητη και παράνομη υπερεκμετάλλευση φτηνής εργατικής δύναμης, είναι οι βασικοί μηχανισμοί που χρησιμοποιήθηκαν για να προχωρήσει η απορρύθμιση της εργασίας.

Η ΠΕΟ κατανοώντας πολύ έγκαιρα τα δεδομένα που διαμορφώνονταν στις εργασιακές σχέσεις, ιδιαίτερα με την ένταξη στην Ε.Ε., ήδη από το 2006 επεξεργάστηκε θέσεις με στόχο την προστασία και ενίσχυση του δικαιώματος της οργάνωσης, τη βελτίωση του διατάγματος για τον κατώτατο μισθό και την ισχυροποίηση της καθολικότητας της εφαρμογής των συλλογικών συμβάσεων.

Και πρέπει να σημειωθεί ότι έγιναν βήματα στην κατεύθυνση αυτή ως αποτέλεσμα της πίεσης και της παρέμβασης του Συνδικαλιστικού Κινήματος. Ιδιαίτερα την περίοδο της διακυβέρνησης Χριστόφια όπου υπήρξαν σημαντικές θεσμικές και νομοθετικές μεταρρυθμίσεις σ' αυτή την κατεύθυνση. Μάλιστα είχε ετοιμαστεί σε διαβούλευση με το Συνδικαλιστικό κίνημα νομοσχέδιο το οποίο θα έδινε το δικαίωμα στον εκάστοτε Υπουργό Εργασίας, κάτω από κάποιες προϋποθέσεις, να επεκτείνει και να καθιστά νομικά υποχρεωτική την εφαρμογή της Συλλογικής Σύμβασης σε ένα κλάδο, παρά τις διαμαρτυρίες των εργοδοτικών συνδέσμων. Δυστυχώς το νομοσχέδιο αυτό, η σημερινή κυβέρνηση, το απέσυρε από την Βουλή με την εκλογή της και δεν το επανακατάθεσε ποτέ.

Ως επιτυχίες της τελευταίας 10ετίας για το Συνδικαλιστικό κίνημα, θεωρώ το γεγονός ότι:

Ψηφίστηκε ο Νόμος για την διαδικασία αναγνώρισης της συνδικαλιστικής οργάνωσης και του δικαιώματος παροχής συνδικαλιστικών διευκολύνσεων για

σκοπούς αναγνώρισης για συλλογικές διαπραγματεύσεις. Τροποποιήθηκε ο νόμος κατοχυρώνοντας το δικαίωμα για πρόσβαση των συνδικαλιστικών στελεχών στους χώρους εργασίας. Διευρύνθηκε ο κατάλογος των επαγγελμάτων που καλύπτονται από τον κατώτατο μισθό. Βελτιώθηκε ο νόμος για την προστασία των μισθών. Εισήχθη υποχρέωση των εργοδοτών να δηλώνουν αμέσως την πρόσληψη των εργοδοτούμενων τους και να εκδίδουν έντυπο απασχόλησης. Τροποποιήθηκε το πρότυπο συμβόλαιο για ανάληψη έργων του δημοσίου εισάγοντας σημαντικές υποχρεώσεις στον κυρίως εργολάβο αναφορικά με την εφαρμογή των συλλογικών συμβάσεων και την παράνομη και αδήλωτη απασχόληση.

Παρ' όλες όμως τις ρυθμίσεις οι οποίες έχουν υιοθετηθεί μέχρι σήμερα, το φαινόμενο της απορρύθμισης έγινε ακόμα πιο έντονο και βίαιο, λόγω κυρίως της κορύφωσης της οικονομικής κρίσης το Φλεβάρη του 2013 και της εφαρμογής στην Κύπρο του μνημονίου που συμφώνησε η κυβέρνηση Αναστασιάδη με την Τρόικα.

Είναι φανερό ότι η πρωτοφανής για τα κυπριακά δεδομένα ανεργία, ο φόβος και η ανασφάλεια των εργαζομένων μπροστά στο ενδεχόμενο της ανεργίας και της εξαθλίωσης, οδήγησαν στην ανατροπή του συσχετισμού ισχύος μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών, μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας. Γεγονός που έχει επιταχύνει δραματικά την διαδικασία της απορρύθμισης.

Ιδιαίτερα οξύ παρουσιάζεται το πρόβλημα της απορρύθμισης σε κλάδους όπου υπάρχει κλαδική συλλογική σύμβαση, αφού κατά κανόνα αριθμός εργοδοτών δεν εφαρμόζει αυτές τις συμβάσεις. Σε επιχειρήσεις και κλάδους στους οποίους για διάφορους λόγους δεν υπάρχει συνδικαλιστική οργάνωση και κατά συνέπεια δεν καλύπτονται από συλλογικές συμβάσεις, εκεί η κατάσταση είναι πλέον εντελώς ανεξέλεγκτη με φαινόμενα άγριας εκμετάλλευσης που παραπέμπουν σε συνθήκες εργασιακού μεσαίωνα.

Δεν είναι λοιπόν καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι όλοι οι μεγάλοι και σκληροί αγώνες της εργατικής τάξης της Κύπρου των τελευταίων χρόνων, επικεντρώνονται κύρια γύρω από το ζήτημα της απορρύθμισης, του δικαιώματος της οργάνωσης και της εφαρμογής της σύμβασης.

Το σύστημα εργασιακών σχέσεων της Κύπρου στηρίζεται κατά κύριο λόγο σε εθελούσιες συμφωνίες μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων και σε όρους απασχόλησης που είναι αποτέλεσμα συλλογικών συμβάσεων εργασίας, οι οποίες όμως δεν έχουν ισχυρή νομική υπόσταση. Αυτό το σύστημα λειτούργησε για δεκαετίες δημιουργικά, αφού στηρίχτηκε στην ισορροπία ισχύος μεταξύ συνδικάτων και των εργοδοτικών συνδέσμων και θεωρούμε ότι ήταν κατάκτηση για τους εργαζόμενους, αφού επέτρεψε να αναπτυχθεί ένα κοινωνικό και

εργασιακό μοντέλο το οποίο στηρίχτηκε σχεδόν αποκλειστικά στην συνεννόηση, τον διάλογο και την συλλογική διαπραγμάτευση. Δυστυχώς όμως στις σημερινές συνθήκες η ισορροπία ισχύος έχει δραματικά ανατραπεί και ως εκ τούτου οι υπάρχοντες μηχανισμοί δεν αποτελούν πλέον επαρκή και αποτελεσματική ασπίδα προστασίας για τους εργαζόμενους.

Το 27^ο Συνέδριο της ΠΕΟ που θα συγκληθεί στις 16, 17 και 18 του μήνα πρόκειται να έχει στο κέντρο της προσοχής του ακριβώς αυτό το θέμα. Δηλαδή ποιες πρέπει να είναι οι προτεραιότητες του Συνδικαλιστικού κινήματος στην μάχη ενάντια στην απορρύθμιση, ενάντια στην διαδικασία υπόσκαψης της οργάνωσης και της συλλογικής διαπραγμάτευσης, ενάντια στην μετατροπή σε ζούγκλα των εργασιακών σχέσεων. Η θέση που διατυπώνουμε είναι ότι μέσα στις συνθήκες όπως έχουν διαμορφωθεί, είναι αναγκαία η αποφασιστική και ενεργητική παρέμβαση της πολιτείας, μέσα από συγκεκριμένες νομοθετικές παρεμβάσεις, οι οποίες χωρίς να ακυρώνουν το σύστημα εργασιακών σχέσεων, το οποίο θα πρέπει να συνεχίσει να στηρίζεται στην ελεύθερη συλλογική διαπραγμάτευση, θα προωθούν την αποκατάσταση της ισορροπίας ισχύος μεταξύ συνδικάτων και εργοδοτικών συνδέσμων στο πεδίο της συλλογικής διαπραγμάτευσης, η οποία εξόφθαλμα πλέον έχει σοβαρά διαταραχθεί.

Με στόχο την επαναφορά της βαρύτητας των συλλογικών συμβάσεων εργασίας στη διαμόρφωση των όρων απασχόλησης, η ΠΕΟ θέτει ως ένα από τους κεντρικούς στόχους της πολιτικής της, την εισαγωγή θεσμικών και νομοθετικών ρυθμίσεων που θα υποχρεώνουν τους εργοδότες σε καθολική εφαρμογή των συλλογικών συμβάσεων εργασίας.

Η δεύτερη παράμετρος που επηρεάζει σοβαρά την ποιότητα των εργασιακών σχέσεων και επιταχύνει την απορρύθμιση και την επιστροφή στον εργασιακό μεσαίωνα, είναι το γεγονός ότι ο τομέας της οικονομικής δραστηριότητας στην οποία οι εργαζόμενοι είναι ανοργάνωτοι και κατά συνέπεια τα δικαιώματά τους δεν καλύπτονται από συλλογική σύμβαση, συνεχώς διευρύνεται.

Η διαμόρφωση ενός ελάχιστου νομοθετημένου πλαισίου όρων απασχόλησης, για τις ομάδες εργαζομένων που δεν καλύπτονται από συμβάσεις, το οποίο να περιλαμβάνει ζητήματα όπως μίνιμουμ μισθός πρόσληψης, 13^ο μισθός, ρυθμίσεις για αποζημίωση για εργασία πέραν του κανονικού ωραρίου, καθορισμό υποχρεωτικών αργιών και τρόπο αποζημίωσής τους, αυτόματη αναπροσαρμογή μισθών με βάση την κίνηση του πληθωρισμού, καθίσταται σήμερα αναγκαιότητα. Χωρίς παρέμβαση η οποία να προωθεί τη σμίκρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων μεταξύ μισθών και κερδών οι οποίες έχουν διευρυνθεί δραματικά τα τελευταία χρόνια, η κοινωνική συνοχή δεν είναι δυνατό να διατηρηθεί.

Πέραν αυτών των μέτρων είναι αναγκαίο να προωθηθούν μηχανισμοί πιστοποίησης πρότυπων επαγγελματικών προσόντων, έτσι ώστε να προστατεύονται τα επαγγέλματα και να διαμορφώνονται συνθήκες ελέγχου για περιορισμό της υπερεκμετάλλευσης φτηνής ανειδίκευτης εργασίας.

Μόνο έτσι θα αντιμετωπιστεί και το φαινόμενο της συνεχούς αποψίλωσης των τεχνικών επαγγελμάτων και των επαγγελμάτων του ξενοδοχειακού και επισιτιστικού κλάδου από καταρτισμένους εργαζόμενους.

Το Υπουργείο Εργασίας, οφείλει έχοντας υπόψιν τα δεδομένα, να δημιουργήσει ισχυρό μηχανισμό επιθεώρησης ώστε να είναι σε θέση να διασφαλίσει ότι η εργατική νομοθεσία θα εφαρμόζεται. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι να υπάρξει αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων που επιβάλλει ο νόμος για την αδήλωτη εργασία καθώς και του νόμου για την ισότητα στην μεταχείριση των εργαζομένων, ώστε τα φαινόμενα υπερεκμετάλλευσης και φτηνής εργασίας, ιδιαίτερα των ευάλωτων ομάδων όπως οι αλλοδαποί, να περιοριστούν, περιορίζοντας έτσι και τον αθέμητο ανταγωνισμό στη βάση του εργατικού κόστους ο οποίος υποσκάπτει τις υγιείς και ρυθμισμένες εργασιακές σχέσεις.

Και μια και κάνω αναφορά σε αυτό το θέμα, σημειώνω το προκλητικά παράλογο γεγονός, να ζητά το Υπουργείο Εργασίας να ενισχύσει το μηχανισμό επιθεώρησης που διαθέτει, με προσωπικό που θα εξασφαλίσει με τη μέθοδο της αγοράς υπηρεσιών που είναι ίσως η χειρότερη μορφή απορρύθμισης της εργασίας.

Διερωτώμαι όταν το Υπουργείο Εργασίας υιοθετεί και χρησιμοποιεί τέτοιες μορφές αρρύθμιστης εργασίας πως θα παρέμβει στους εργοδότες για να εμποδίσει την απορρύθμιση.

Οι διεκδικήσεις μας για μέτρα θεσμικής και νομοθετικής παρέμβασης που να στοχεύουν στην αποκατάσταση του συσχετισμού ισχύος και να προωθούν την σταθερότητα της απασχόλησης και τα ρυθμισμένα εργασιακά δικαιώματα, δεν εξυπακούει σε καμία περίπτωση ότι εναποθέτουμε την ελπίδα μας για αντιμετώπιση αυτής κατάστασης, αποκλειστικά στις όποιες νομοθετικές παρεμβάσεις της πολιτείας. Δεν έχουμε ψευδαισθήσεις. Κάθε άλλο. Κατανοούμε απόλυτα ότι όσο ενισχύεται η νομοθετική παρέμβαση στις εργασιακές σχέσεις, δημιουργούνται και αντίθετοι κίνδυνοι. Όπως π.χ η τάση αποσύνδεσης στην συνείδηση των εργαζομένων, ιδιαίτερα των νέων, των εργασιακών δικαιωμάτων από τους συνδικαλιστικούς και κοινωνικούς αγώνες. Ή η τάση για ισοπέδωση δικαιωμάτων στα μίνιμουμ, όταν αυτά καθορίζονται από νομοθεσίες.

Γι' αυτό και ξεκαθαρίζουμε ότι στη δική μας την αντίληψη ο κύριος μοχλός αντίστασης στην απορρύθμιση θα παραμείνει πάντα η οργάνωση, η ενότητα και

η συνδικαλιστική δράση των εργαζομένων και των συντεχνιών τους. Και ότι στους ώμους μας, πέφτει το βασικό καθήκον της μαχητικής και αποτελεσματικής υπεράσπισης των εργασιακών δικαιωμάτων και των κατακτήσεων μας. Ότι έχουμε και εμείς, ως συνδικαλιστικό κίνημα ζητήματα σε σχέση με την καθημερινή διαχείριση των προβλημάτων που αναφύονται και τα οποία πρέπει να τα αντιμετωπίσουμε.

Η όποια θεσμική και νομοθετική κατοχύρωση κερδηθεί με τον αγώνα μας, αυτή θα πρέπει να αξιοποιείται ως εργαλείο, ως όπλο στο οπλοστάσιο μας και όχι να θεωρείται ότι μπορεί να υποκαταστήσει έστω και κατ'ελάχιστο, την αξία και το ρόλο της οργάνωσης και της συνδικαλιστικής δράσης.

Ολοκληρώνοντας την δική μου παρέμβαση στην σημερινή ημερίδα, θα ήθελα να αξιοποιήσω την ευκαιρία που είναι εδώ εκπρόσωποι από όλο το φάσμα του συνδικαλιστικού κινήματος και να δεσμευτώ ενώπιό τους, εκ μέρους της ΠΕΟ, ότι είμαστε αποφασισμένοι αυτό το θέμα της απορρύθμισης να το αναδείξουμε ως το κυρίαρχο της επόμενης περιόδου και ότι κατά την άποψη μας είναι πλέον ώρα για δράση συλλογική, αποφασιστική και μαζική δράση η οποία να υποχρεώσει την πολιτεία να σταθεί με μεγαλύτερη προσοχή μπροστά στα όσα εξελίσσονται στον τομέα των εργασιακών δικαιωμάτων. Ίσως και να έχουμε καθυστερήσει.

Ευχαριστώ